

tárgykörök szerint csoportosítva. Hogy mit mondott Széchenyi a hazafiságról, a magyar népről, annak rendeltetéséről, a nemzetiségi kérdéstről, mit tett a magyar földművelés fejlesztésére, milyen szerepet szánt a magyar iparnak, hogyan képzelte el pénzügyeink rendezését, milyen volt a közlekedési politikája, — mind-mind együtt találja az olvasó. Mint valami sajátos magyar bibliából, minden nap lehet belőle olvasni egy verset és minden napra, minden körülményre megtalálni benne a kádenciát. Ha ezt a könyvet minden magyar ember, mindennap olvasná és amit abból olvas, megfogadná, legyőzhetetlen, hatalmas akarattá forrna össze a nemzet.

... Másnap pacsirtadalos, gyönyörű reggelre ébredtem. Jól kipihentem magamat, szinte elfelejtettem a várost és elfelejtettem azt a kitűnő társaságot is, melyben az estémet kellett volna töltenem, mert ilyen kitűnő társaságban nem lehetett volna részem, mint ebben a kedves, istenhátamegetti faluban.

Jeszenszky Sándor

AZ ELSŐ NÉPMŰVELÉSI ELŐADÁS

Panna az ablak mellett ül. A kezében levő tömzsi könyvet lapozza. És félhangosan mondja:

— Hazánkban a csecsemőhalálozások száma a multban igen nagy volt, az utóbbi években azonban ez az arányszám örvendetes javulást mutat, úgy, hogy egyre kevesebb sirt kell ásni a gyermekek temetőiben.

Közben kinéz az ablakon és megállapítja, hogy az eső még mindig pásztázza a világot. Már három napja esik az áldás, hol sűrűn, hol ritkán. A tanyák már mind csuromvizesek. A kazlaknak, boglyáknak az ingéből csavarni lehet a nyirkos, hideg levet. Az utaknak már a szájáig ér a sár. Az árkok pukkadásig hízta a bugyborékolva, tapsikolva hulldogáló cseppektől. De a felhők még mindig olyan kormoskékek, szürkéssárgák az ég hasa táján, hogy didergős lesz, aki rájuk néz.

Öt óra felé jár az idő. Az iskolateremből áthallatszik a kályha álmos nyikorgása. A lány tesz most ott a tűzre, hogy ki ne szűnjék a vasból a melegség, mert hat órakor népművelési előadás lesz az iskolában a tanyai népeknek. Ha ugyan eljönnek ilyen időben.

Panna újra a tömzsi könyvbe pislant. Tovább hadarja.

— Egyre kevesebb sirt kell ásni a gyermekek temetőiben. A csecsemőhalálozások ijesztő számának egyik oka a szülők tudatlansága. Különösen falvakban és tanyahelyeken láthatunk erre szomorú példákat.

Az eső megállás nélkül kocog az ablakon. A csatornából nótázva szalad lefelé a víz. A világ egyre jobban elkormosodik. És Panna a tükör elé áll. Végigsimítja a szoknyáját. Egyet igazít a haján, melyet az elébb ünnepélyesen kisütött a nagy alkalomra. Tiszta kendővel letörli hamvas arcát, hogy a púdernek még a nyomát se fedezhessék fel a tanyai asszonyfélék. Aztán újra tanul tovább, nagy szemmeresztéssel, vakoskodással, amíg csak lát.

Odaát újra nyikordul a kályha. Aztán gyufa sercen. A lány meggyújtotta a lámpát, mely dróton lóg a terem közepén. Csengőcuppanás hallatszik, amikor az üveg szájoncsókolja a kerek rezet. Ajtó csukódik. Aztán ott is csendes lesz minden.

Kint már olyan fekete a világ, mint a pince fala. Az esőgolyók egyre hullnak a végtelen sármezőre. Némelyik hahotázva bekopog az üvegen. Ránevet a lányra. Aztán hosszú ezüstutat hagyva maga után, lecsusszan a sötétségbe.

Panna nézi a vizes, borzongató világot és arra gondol, hogy a barátnői azóta bizonyára együtt vannak már valahol. Nézegetik a fényes kirakatok selymeit, kalapjait. Várják az udvarlójukat. És készülnek a moziba. Megnézik a legújabb filmet. Ő pedig itt áll a kórópusztai iskola sötét üvege előtt és várja a térdigsáros, ázottzagú népeket, hogy egy órahosszáig a csecsemőhalandóságról magyarázzon nekik.

Dehát hiába. Szegény lánynak ilyen a sora. Az a fő, hogy megvan a mindennapi tisztességes kenyér.

Kint cuppogás hallatszik. Valaki tocsog a sárban. Frecseg a víz. Meltatlankodik a nyúlós sár. Köszönés zeng ájtatosan. Beszéd szól.

— Megérkeztek az első hallgatók — állapítja meg Panna és szorgalmasan átismétli újra az egész előadást.

— Hazánkban a csecsemőhalálozások száma...

A cuppogás egyre sűrűbb lesz kint. Gyülekeznek a népek. Az ajtó kifárad a nyitogatásban. S az óra lassan hatot mutat.

Panna utoljára végigsimítja ruháját. Kendőt dob magára. Bezárja az ajtót. S az előszobán át elindul a sárgafényű terem felé. Mikor benyitja az ajtót, egy pillanatra megtorpan. A terem csordultig van.

— Jóestét, kisasszony! — köszönnek rá a népek.

— Jóestét maguknak is! — néz szét mosolyogva Panna és barátságosan integet mindenfelé.

Az asszonyok, subás emberek beszorulnak nagy mozgással a padokba. Aki nem fér a szűk helyen, a padok tetején igazít jó fészket magának. Elhangzik néhány ájtatos köhécselés. Aztán minden szem Pannára mered. Mintha csak mondanák: nohát, halljuk a szép szót!

A lány nem várat magára. Az asztal mellé ül. És már kezdi is.

— Kedves hallgatóim! Kedves, jó, tanyai magyar testvéreim! A mai órán nemzetünk egyik legfontosabb kérdéséről, a csecsemőhalálozásról fogok beszélni.

— Halljuk, halljuk, kedves kisasszony! — tapsolnak mindenfelől.

Panna minden szorongó érzéstől felszabadul. Boldogan, éhesen kezd a magyarázatnak. Elsorolja azokat a szomorú számokat, amelyek arról beszélnek, hogy hány kis sirt kell megásni nálunk csak azért, mert a gyermeket akkor viszik az orvoshoz, amikor már haldoklik. Elmondja szakszerűen, milyen méreg a csecsemőnek a mákhaj és a pálinkás kenyér. És kifejti, hogy a legnagyobb hiba itt az anyák, a szülők tudatlansága, akiknek sokszor fogalmuk sincs arról, hogyan kell a kisgyermekkel bánni.

— Hány gyereket nevelt már fel a kisasszony, hogy olyan jól tudja? — hasít ekkor a csendbe egy rikoltó hang.

Panna elhallgat. Mintha sáros ököl csapta volna szemközt, hátratántorodik. Arcából eltűnik a vér. És megáll a lélekezete.

— Mi volt az? Ki kiáltott közbe? — néz szét.

Vad, nyers röhögés csattan fel. Panna előtt himbálózni kezd a terem, a sok nevető arc, borzas, kendős fej.

— Nyolc gyerekem volt! Nekem ne szavaljon ilyenről egy kisasszony! — hallatszik most újra a kihívó kiáltás.

Panna úgy érzi, ráomlik az iskola. Órákon keresztül készült élete legelső előadására. És egy közbeszólás agyonütött mindent. Vége az előadásnak és a tekintélynek egyszerre.

A nevetés egyre tart. Az asszonyok csoportjából átömlik az emberek közé. Vitatkozó csoportok keletkeznek. Helyeslés hangzik mindenfelől. És Panna még mindig nem tudja, mit tegyen.

— Kiszaladok — áll fel a sirástól fojtogatva és az ajtó felé pillant.

Öreg paraszt kiált most hátra a közbeszóló asszonynak:

— Az igaz, Örzi, hogy nyolc gyereked volt, de el is temettél közülök ötöt! Mégsem érthetnél hát valami jól hozzájuk!

— Úgy van. Ez igaz — mondogatják és ismét Pannát lesik. Mi lesz már? Panna szeretne odarohanni az őszfejű, subás paraszthoz. Szeretné megcsókolni piros arcát, amiért megmentette a kigúnyolástól. De nem mozdul az asztaltól. Csak megkeresi villámgyors pillantással azt a szájas nénit, aki így belerúgott az előadásába. S ő is rákiabál.

— Úgy van! El is temetett nyolc gyerek közül ötöt!

Aztán fáradtan, kimerülve beszél még egy darabig. Megalázva, összetörve, mintha végigverték volna korbáccsal a hátát, fájdalmasan néz a rávillogó szemekbe. S lassan befejezi az előadást. S a felharsanó tapsban úgy kullog kifelé, hogy hátra sem mer nézni.

— Ne búsuljon, kedves kisasszony! — hallja az előszobában a fehérfejű paraszt vigasztaló hangját. — Közbeordítanak ezek még máskor is!

Panna sírva támológ a szobájába. Szőke haja alatt ezer fájó gondolat ugrál. S nem is hallja, hogy az ablakon hahotázva kocog a hideg őszi eső.

Gyomai György

MAGYAR SZEMMEL BOLSEVIKI FÖLDÖN

Huszonnégy év múlt el azóta, hogy a cári uralmat Oroszországban letörte a bolsevik forradalom. Ez alatt a huszonnégy év alatt Oroszországból a legkülönbözőbb és sokszor a legellentétesebb hírek érkeztek. Elmondották ezek a hírek, hogy Oroszországban a régi cári világ romjain új világ alakult ki s elmondották, hogy ez az új világ a nagytömegek számára sokkal boldogabb, mint volt a régi.

A hírek között voltak olyanok, amelyek szerint ez az átalakulás temérdek vérbe és könnybe került. Ez természetesnek is látszott, hiszen a régi rendszer hívei mindent megkíséreltek, hogy uralmukat fenntartsák s ezeket kíméletlen eszközökkel kellett elhallgattatni, ha az új rend emberei nyugodtan akarták élvezni munkájuk gyümölcsét.

Oroszországban a kíméletlenség nem volt újság, hiszen a cárok alatt is szolgált a kancsuka, meg a száműzetés. Így csak az érdekelte volna a művelt világot, hogy a kíméletlen módszereknek mi lett az eredménye?

Az orosz hírverés huszonnégy éven át azt állította, hogy az eredmény a földi mennyország, a paradicsom lett. Ezzel szemben voltak hírek, amelyek azt állították, hogy a bolsevik orosz földön még sokkal nagyobb a nyomor, mint a cári földön volt és a nép szenved.

A hírek közül mindenki azt hitte, amelyiket akarta és mindeddig nem volt mód arra, hogy megállapítsuk: melyik hír felel hát meg a valóságnak.